

Lovro Šturm,

Brez milosti

Ranjeni, invalidni in bolni poveljni ujetniki na Slovenskem
Nova revija Ljubljana, 2000¹

Vojno pravo je bilo posodobljeno leta 1907 in se uporablja za vojskovanje med civiliziranimi narodi v vseh vojnah, vendar samo med podpisnicami. V njem se pojem narod, razume kot neodvisna država, tako, da velja Vojno pravo samo za meddržavne spopade. V primeru bojevanja izven tega okvira, se lahko bojujoče strani sporazumejo, da za spopad velja Vojno pravo in potem sta /so strani, dolžne spoštovati sprejete zaveze.

Za vojskovanje na **kopnem** se uporabljajo določila **IV. Haaške deklaracije**, katere sestavni del sta **Ženevski konvenciji**: o izboljšanju usode ranjencev in bolnikov oboroženih sil v vojni in o ravnanju z vojnimi ujetniki (v nadaljnjem besedilu ŽKRB in ŽKVU). ŽBRB **posebej štiti sanitetne enote** in jim omogoča neovirano delovanje pri oskrbi ranjenih in bolnih, ki v primeru zajetja ne postanejo vojni ujetniki in jih vrnejo njihovi strani, kakor hitro to omogočajo okoliščine.

---

¹ Dolgoletni spletni znanec »Pepe«, mi je te dni poslal oceno knjige Brez milosti, s pripombo, da je isto napisal najin »skupni znanec«, po stroki dipl. jurist, ki se pa ne želi konfrontirati s pisci(ce) knjige, saj je celo dejal, da se ne spozna dovolj na vojno pravo. Ker se mi zdijo njegovi ugovori sprejemljivi, oceno objavljam na svoji spletni strani radi diskusije. Oceno sem samo uredil in označil (okrepil) glavne poudarke (Marijan F. Kranjc).

Sanitetna služba je del oboroženih sil in je organizirana po vojaških pravilih in za njih velja vojaška disciplina. Sestavljajo jo zdravstveno osebje tako zdravniki kot izšolano osebje – medicinski tehniki. Stalni kader službe ima vojaške čine ali nazive. V primeru vojne ali izrednega stanja lahko oblast vpokliče tudi civilne osebe, vendar so z vpoklicem zavezani vojaškemu redu, enako pa velja tudi za prostovoljce.

Posebni del so **bolničarji** dodani operativnim enotam z nalogo, da med operacijami oskrbujejo in rešujejo ranjence, v večini primerov so to vojaki usposobljeni za dajanje prve pomoči. Tudi za njih veljajo enaka pravila, kot za ostalo sanitetno osebje.

Sanitetna služba ima formacijsko potrebna sredstva od sanitetnega materiala do stalnih in premičnih objektov do transportnih sredstev. Na okupiranih območjih prevzame tudi objekte, material in osebje premaganih sil ter jih uporablja predvsem za oskrbo premagancev in potem za lastne potrebe.

V knjigi *Brez milosti* je prvo podpisani Lovro Šturm opisal **žalostno usodo** domobranskih ranjencev, organizacijo sanitetnih vlakov, njihovo vožnjo. Vsaka vlakovna kompozicija je bila označeno z črko. Navajam:

Transporti iz Ljubljane v smeri Jesenice:

Vlak »N«: večinoma nemško osebje, ranjenci in bolniki, verjetno tudi nekaj slovenskih. Vlak je odpeljal 5. maja in 9. maja zjutraj in v Podnartu se je spojil z vlakom »D« v eno kompozicijo.

Vlak »D«: večinoma slovenski ranjenci in bolniki in ostanek nemških ter več sto beguncev. Vlak odpeljal 7. maja in se 9. maja v Podnartu spojil z vlakom »N«. Po zajetju so bili med 12. in 16. majem prepeljani v vojaško bolnišnico Moste

Vlak S: večinoma srbski bolniki in del slovenskih, odpeljal 6. maja, 9. maja je prehitel združeni vlak »ND« v Podnartu. Ranjence so po zajetju premestili v šolo v Lescah in po pričevanju so del ranjencev prepeljali na Bled v zdravstveno oskrbo JA.

Vlak »O«: oklepni vlak z vkrcanim nemškim štabom, arhivom in več sto nemških vojakov, odpeljal 9. maja iz Ljubljane.

Transporti preko Maribora:

Vlak »M-1«: večinoma z nemški bolniki, odpeljal iz Celja 8. maja.

Vlak »M-2«: večinoma slovenski bolniki, zajet 9. maja pri Pragerskem

O tem, da ni dvoma, da so vlakovne kompozicije z ranjenci in osebjem v vsem odgovarjali pravilom Vojnega prava, so avtorji na str. 23 zapisali: »Vlaki so bili označeni z znakom Rdečega križa in vanje so skupaj z

zdravstvenim osebjem vstopali ne samo bolniki iz Vojne bolnišnice (pravilno Lazaretta SS), temveč tudi bolniki iz drugih ljubljanskih zdravstvenih ustanov, invalidi iz Invalidskega doma in številni civilisti«. Tudi v opombi št. 2 na isti strani je zapisano: » Iz številnih pričevanj izhaja, da so bili sanitetni transporti označeni v skladu z zahtevami Ženevske konvencije z dne 27. julija 1929 o izboljšanju položaja ranjenih v vojskah na bojišči. Glej npr. Meršolj, str. 263«.

Lovro Šturm, bivši ustavni sodnik, se vehementno sklicujejo na Vojno pravo in zatrjuje, da tej kategoriji pripadajo vse pravice in ugodnosti po omenjenih zakonih. Med viri se avtorji sklicujejo na delo prof. Tomiča, prav tako pa tudi na Haaško in Ženevsko konvencijo.

Postavlja se vprašanje ali opisane kategorije ustrezajo standardom Vojnega prava že samo s tem, da uporabljajo zastave **Rdečega križa**, so oblečeni v **uniforme** in so med njimi **ranjenci in bolniki**, pa tudi, ali opisani transporti ustrezajo pojmu **sanitetnega transporta**?

Zato poglejmo glavna določila in poudarki ŽKRB:

- 3. člen: Zmagovita stran mora po bitki sanirati bojišče, poskrbeti za ranjene in pokopati mrtve, pod pogojem da vojna nuja to dopušča.
- 6. člen: Vojskujoče strani bodo spoštovale in ščitile premične vojaške sanitetne enote pridane vojski, kajti saniteta se ne priključi vojski, ampak je del oboroženih sil in je formacijsko razporejena.
- 8. člen: Sanitetne enote ščitijo sami pripadniki in so oboroženi z lahkim pehotnim orožjem, v primeru pomanjkanja osebja lahko zaprosijo za stražarje bojne ali druge zaledne enote, kar se ne štelo za kršitev konvencije.
- V III. poglavju člen 9 pravi: Enako velja tudi za člane RK ali podobnih humanitarnih organizacij, napotenih s strani in njihovih vlad in s tem, da za njih velja vojna disciplina strani katere so pridruženi.
- Konvencija ne omenja posebej prostovoljcev, ki vstopijo v službo tuje vojskujoče države, kajti za njih veljajo enaka pravila kot za ostale pripadnike njenih oboroženih sil. Organizirani prostovoljci morajo imeti pristanek vlade države, ki jih sprejme in ji ne smejo biti vsiljeni.

(Ne)smiselne napake pri prevodu ŽKRB:

Na str. 321, III. poglavje člen 9, pod **Osebje** piše:

»Konvencija v tem poglavju določa varstvo in spoštovanja osebja, ki je določeno izključno za reševanje, prevažanje in oskrbovanje vojaških duhovnikov, dodeljenih vojski. Pod enakim varstvom so tudi vojaki , ki so posebej izurjeni, da v nujnih primerih prevzamejo vlogo bolniških strežnikov ali nosačev za zbiranje, transport in oskrbo ranjenih in bolnih. Vendar ti vojaki uživajo varstvo, kakršno velja za stalno zdravstveno osebje

le pod dvema pogojema: če so ujeti ob opravljanju nalog za katere so posebej izurjeni in če lahko dokažejo svojo identiteto».

Seveda je del, ki se nanaša na **kurate čista izmišljotina**, ki pa se je večkrat pojavljala v pisani besedi kot znanstveni dokaz. V resnici vojaški duhovniki, pod pogojem, da so dodeljeni sanitetnim enotam in so na njihovem spisku moštva, uživajo enako zaščito kot ostalo osebje. Kurati imajo poleg teološke tudi vojaško izobrazbo in v večini primerov častniški čin ter so disciplinsko podrejeni vojaški organizaciji in tudi napredujejo po njenih pravilih, enako velja za raz in prerazporeditve. Drugi del se nanaša na **bolničarje** dodeljene bojnim enotam, ki rešujejo svoje tovariše med samim bojem, v več oboroženih silah za te dolžnosti po usposabljanju razporedijo ljudi z ugovorom vesti in študente teoloških smeri, oziroma posvečene osebe, ki jih vpokličejo.

Člen 10. se nanaša **pomoč v sanitetnem moštvu** s strani tretjih držav, prof. Tomič jih v svoji knjigi imenuje **pomožne enote**, s čemer se pisec poglavja, dr. Lovro Šturm, sicer pravni strokovnjak, ne strinja, kar priča, da sta mu vojaška stroka in terminologija tuja enako kot vsem avtorjem citirane knjige. Organizirane **skupine prostovoljcev** so pomožne enote, ne glede na funkcijo, katero opravljajo, kar je v členih 10., 11., 12. in 13. tudi obrazloženo takole:

- Člen 10: O osebju iz člena 9. se **izenačijo pripadniki** prostovoljnih društev za pomoč, uradno priznanih in pooblaščenih s strani njihove vlade, da se bodo uporabili za enake naloge kot osebe v prejšnjem členu z obvezo, da bo to osebje ravnalo v skladu z vojaškimi zakoni in predpisi. Sovražni strani se bosta obveščali o imenih teh enot pred ali med vojno, vsekakor pa pred uporabo teh enot, ki jih bodo pooblastile za sanitetno nalogo v njihovih pristojnostih v uradni sanitetni službi njihovih oboroženih sil
- Člen 11: Uradno društvo za pomoč nevtralne države lahko pomoč svojih sanitetnih oseb in enot se udejanji samo ob pristanku svoje vlade in vojskujoče strani. O tem mora vojskujoča stran pred uporabo **obvestiti** sovražno stran. Itd.

Pri V. poglavju: O sanitetnih transportih je avtor »pozabil« člen 17., ki med drugim pravi:

- Druga vojna prevozna sredstva, ki ne pripadajo sanitetni službi, se lahko zaplenijo, vključno z vleko.
- Za prevozna sredstva iz rekvizicij in civiliste veljajo splošna določila mednarodnega prava.
- Citira se samo člen 18., ki se nanaša na **sanitetna letala**, za katera se zahteva, da so označena in jim je prepovedano prelet sovražnega ali

okupiranega ozemlja, razen z dovoljenjem, na poziv pa morajo pristati in dopustiti pregled.

- Pri 25. členu je **napačno prevedeno** država namesto **stran v vojni**, kajti IV. poglavje HK daje status borcev ne le pripadnikom državnih oboroženih sil, temveč tudi organiziranim skupinam, ki se borijo v skladu z vojnim pravom, vendar ni nujno, da so pod poveljstvom vlade države, za katero se borijo.

Katere kršitve obeh Ženevskih konvencij in IV. Haaške konvencije je avtor »spregledal«?

Sanitetni transporti so namenjeni **izključno ranjencem in osebju**, nikakor **ne begu civilistov in vojakov**. S tem so **zlorabili zastava in oznake Rdečega križa**, kar prepoveduje IV. HK člen 23. odstavek i: »proti pravilom uporabljati oznake predvidene z Ženevsko konvencijo« in glede na 7. člen ŽKRB, da sanitetne enote **izgubijo zaščito** v primeru, če se jih uporabi oziroma uporablja na škodo sovražne strani.

Okupatorji v Sloveniji že od samega začetka vojne niso spoštovali tako rekoč nobenega zakona ne Vojnega prava, niti lastnih zakonov, take navade pa so prevzeli tudi domačini kvizlingi v službi okupatorja in pri ŽKRB nikoli niso spoštovali člena 1., ki govori o tem, da vojskujoče strani oskrbijo **vse ranjene osebe** ne glede na pripadnost in člena 2. »po ozdravljenju **ranjenci postanejo vojni ujetniki**«.

Ni jih motil niti člen 25., ki pravi: »Visoke pogodbene stranke bodo v vseh okoliščinah spoštovale odredbe te konvencije. V primeru, da v času vojne ena od vojskujočih strani ni bila podpisnik te konvencije, bodo njene odredbe ostale obvezne za vse vojskujoče strani«.

Napačno je mnenje avtorjev in posledično njihovo zatrjevanje, da so sanitetni transporti **iznad zakonov** in lahko neovirano prehajajo bojne črte in da to enako velja za osebe in ranjene.

O tem, da navedeni transporti iz Ljubljane in Maribora **niso** bili namenjeni sanitetnim potrebam govori dejstvo, da so civilisti, vojaki in večina sanitetnega osebja, tudi zdravniki, **zapustili ranjene in bolne**, ki niso bili sposobni hoditi potem, ko so se poti proti Avstriji zablokirale. Ne samo, da so zapustili svoje ranjene, že Lazarettu SS so pustili hrvaške bolnike.

O ravnanju z **ranjenimi partizani** dovolj zgovorno priča ravnanje domobrancev pri preboju preko mosta pri Borovljah, ko so ranjene partizane **pometali v reko**.

IV. Haaška konvencija v členu 3. Pravi: »Vojskujoča stran, ki prekrši odredbe tega pravilnika, je dolžna plačati odškodnino v kolikor je to potrebno. Ona odgovarja za vse kršitve katera so storile osebe, ki pripadajo njenim oboroženim silam«. Poleg tega lahko stran kateri se kršijo pravila

proti drugi izvaja retorzije, tako da odgovori z enakimi kršitvami Vojnega prava, vendar nje ne zadenejo sankcije. Najbolj znani retorziji sta uporaba bojnih trupov in bombardiranje mest. Vendar ne partizanska stran ne kasneje jugoslovanska država ni proti bolnikom izvajala retorzij ampak so bili odvedeni iz bolnic s strani represivnih organov zaradi **kršitev notranje državnega prava**.

Poleg dejstva, da okupatorska in domobranska stran nista spoštovali pravil, **domobranski** bolniki in ranjenci **niso mogli dobiti status vojaka**, kajti pogoj za status ranjenca oziroma vojnega ujetnika so:

1. vojno stanje, katero je bilo z brezpogojno vdajo sil pod poveljstvom Nemčije končano 8. maja ob 23.00
2. osebe morajo biti pripadniki sovražnih sil in državljani tuje države.

Prof. **Tomič je leta 1942** v svoji knjigi **»Vojno in nevtralnostno pravo«** zapisal:

»Bistvena vsebina mirovne pogodbe je **nehanje vojne** in upostavitev mirovnih odnosov med pogodbenima strankama. Sklenitev miru ima tudi ta učinek, da s **prenehanjem vojnega stanja** nehajo pravice in dolžnosti nevtralnih držav. Upostavitev miru, ki je ugotovljena v mirovni pogodbi ali ki izhaja iz obojestranske ustavitve sovražnosti, ustvarja učinek, ki se označuje za posliminium. To pomeni, da pravno stanje, ki je bilo pred pričetkom vojne, stopi zopet v veljavo; država in posamezniki zopet **lahko izvršujejo svoje pravice**, ki so bile paralizirane z vojnimi nujnostmi. Diplomatski odnosi se zopet vzpostavijo; vojni ujetniki in talci se spustijo na svobodo, zasežena imovina se povrne. Vojaška zasedba se konča; država, katere teritorij je bil zaseden, vzpostavi svojo suspendirano suverenost; razveljavijo se ukrepi o rekvizicijah in kontribucijah, ki jih je izdal okupant v zasedenem teritoriju, ako niso bili izvršeni do trenutka, ko se je mir upostavil; ustavijo se zasledovanja, ki so se odredila in pričela zoper prebivalce zaradi kršitve pravnih predpisov, ki veljajo v zasedenem teritoriju. Kar je okupant storil v zasedenem teritoriju po svoji oblasti, se mora spoštovati, če je to storil v mejah, ki jih dovoljuje meddržavno pravo, če ne, se lahko razveljavi«.

Znano je, da zahodni zavezniki med ostalimi tudi **domobrancem niso priznavali statusa vojnih ujetnikov** in temeljili ravno na tem, da **niso spoštovali vdaje**. SS obergruppenfurher **Rössener je 5. maja** predstavnikom domobrancev in oblasti v Ljubljanski pokrajini povedal, da predaja civilno oblast, **ne pa vojne**, tako, do so pripadniki Slovenskega domobranstva v Ljubljanski pokrajini **še naprej ostali pod poveljstvom Nemčije oz. poveljstva SS enot**.

Samooklicana »narodna« vlada in njen vojaški poveljnik (Franc Krener, brigadni general) v začetku maja 1945 nista z državo Jugoslavijo sklenila nikakršnega sporazuma o uporabi Vojnega prava med »državljsko vojno«, tako, da za upornike proti državi, kar so bili tako omenjeni uniformiranci, kot civilisti, **ne veljajo določbe Haaških in Ženevskih konvencij, ampak notranja zakonodaja.**

IV. Haaška konvencija **prepoveduje okupatorju**, da okupirano ozemlja uporabi v **boju proti lastni državi**, saj so ti **še vedno državljani svoje države**, kljub temu, da so priključeni z sukcesijo ali prostovoljno postanejo državljani sovražne države, kajti še vedno so odgovorni za **kršitev domače zakonodaje**, ki je **nad mednarodno zakonodajo.**

Tudi **vojni ujetniki**, državljani sovražnih držav ali **prostovoljci v teh oboroženih silah**, niso zaščiteni pred pregonom zaradi kaznivih dejanj, vendar je pogoj, da se sodijo po enakih zakonih, kot veljajo za oborožene sile države.

Končna ugotovitev: avtorji, na čelu z Lovrom Šturmom, bivšim ustavnim sodnikom, z **napačnimi in zavajajočimi** trditvami **enostransko prikazujejo Vojno pravo.**

In nazadnje: **brez milosti** je okupator s pomočjo domačih kvizlingov pobil in deportiral v letih 1941–1945 **nesorazmerno večje število Slovencev**, kar so avtorji omenjene knjige brez sramu izpustili!